

**TEMA DRAGOSTEI ÎN ROMANELE LUI MARIN PREDA:
ASPECTE METODICE DE PREDARE/ÎNVĂȚARE
ÎN CLASELE LICEALE**

Snejana SANDULEAC,

IP Gimnaziu-Grădiniță Calarașovca, r-nul Ocnîța

Polina TABURCEANU, dr., conf. univ.

Universitatea de Stat din Tiraspol

Rezumat. *Marin Preda, de-a lungul vieții sale, a repetat în numeroase rânduri că dragostea este justificarea vieții. „Dacă dragoste nu e, nimic nu e”, cuvintele sale din romanul „Cel mai iubit dintre pământeni”, pot reprezenta motto-ul întregii sale existențe. Caracterul inovator al articolului constă în abordarea romanelor lui Marin Preda din perspectiva tematică: tema dragostei, elaborând unele indicații metodice.*

Summary. *Marin Preda throughout his life, has repeated for many times that love is the justification for life. „If there is no love, there is nothing.” His words from the novel „The Most Beloved of Earthlings” can become the motto of his entire existence. The innovative nature of the article lies in the approach to the novels of Marin Preda from a thematic point of view: the theme of love, the development of some guidelines.*

Cuvinte-cheie: *realism, aspecte psihologice, temă, motiv, dragoste, sentimente.*

Keywords: *realism, psychological aspects, theme, motive, love, feelings.*

Marin Preda este personalitatea care a cules în sinele său larg toată durerea realismului, dar care a rămas romantic și visător, sperând că dragostea va salva destine, precum este cel al lui Victor Petrini sau Nicolae Moromete. Romanele *Moromeții* și *Cel mai iubit dintre pământeni* sunt creații de o complexitate narativă și psihologică care te captivează, făcându-te complice la toate evenimentele relatate.

Tema *dragostei*, prezentă în romanele scriitorului, este asemenea unei linguri cu miere adăugată în cana plină de tinctura amară a vieții. Ea, la fel ca mierea, este dizolvată pretutindeni, parcă nu s-ar simți, însă este nelipsită din fiecare înghițitură. Aceste aspecte importante, și nu doar acestea, considerăm că au motivat ca romanele date să fie incluse în programa de liceu. Astfel, romanul *Moromeții* se regăsește printre textele cu titlu de recomandare în curriculumul la disciplina limba și literatura română, treapta liceală, din 2019, pentru clasa a X-a, iar romanul *Cel mai iubit dintre pământeni* – pentru clasa a XI-a. [1] Ne-am propus să realizăm două proiecte didactice zilnice în baza acestor creații, abordând tema dragostei pe parcursul didactic. Deci, primul proiect pentru clasa a XI-a, dezvoltă subiectul: Tema dragostei în opera lui Marin Preda, romanul *Cel mai iubit dintre pământeni*.

Unități de competențe vizate:

3.2. Aplicarea prezentării rezumative a elementelor subiectului operei în procesul de interpretare a textului literar;

3.4. Aplicarea noțiunilor de teorie literară în interpretarea textelor literare din diferite registre estetice;

3.6. Integrarea în comentariul textului literar și de graniță a funcției cognitive, educative și estetice a textului literar.

Obiectivele lecției:

O₁ Să verbalizeze impresii în baza textului epic lecturat;

O₂ Să expună opinii în baza fragmentului de film vizionat;

O₃ Să reconstituie subiectul romanului;

O₄ Să comenteze relațiile dintre personajele romanului;

O₅ Să compare starea proprie de spirit cu starea personajului principal;

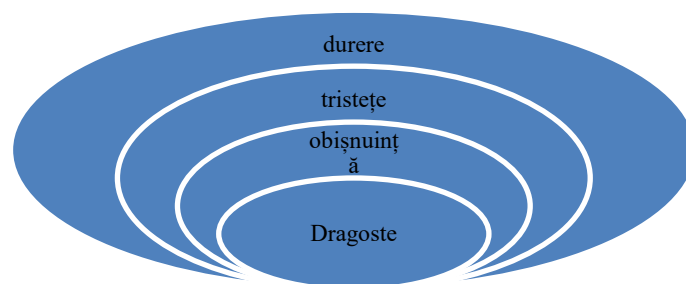
O₆ Să formuleze mesajul textului literar.

La etapa *Evocare*, profesorul urmărește scopul de a verifica lectura romanului și a urmări opiniile elevilor în raport cu textul pe care îl studiază, metoda de bază utilizată este *conversația euristică* care ajută elevii să pătrundă în esența scrierii prin deducție, analiză. Astfel, elevii au avut de identificat în romanul *Cel mai iubit dintre pământeni* de Marin Preda un moment care le-a trezit sentimente profunde, pozitive sau negative, pe care îl vor povesti și vor argumenta de ce au fost impresionati de acest moment. Fragmentul narat - raportat la starea proprie elevului îl va ajuta pe acesta să înțeleagă mai multe lucruri despre sine. Profesorul insistă cu întrebarea: de ce te-a impresionat anume acest moment? Paralel, cadrul didactic va urmări ca elevii să se exprime corect, literar, persuasiv, să urmărească o coerență logică în răspunsul oferit.

Atât romanul *Cel mai iubit dintre pământeni*, cât și *Moromeții* au demonstrat valoarea prin intertextualitate, prin faptul că au reușit să se regăsească în alte opere, ambele texte literare fiind ecranizate, ba chiar în baza Volumului II al *Moromeților* a fost realizat și prezentat filmul în 2018, depășind valurile timpului și schimbările firești ale societății.

Cadrul didactic va profita de această posibilitate de a le prezenta la etapa evocare elevilor o secvență elocventă din filmul regizat în baza romanului pe care îl studiază și le va oferi sarcina de a verbaliza sentimentele trăite la vizionarea acestui fragment și să identifice tema abordată în acest fragment: <https://www.youtube.com/watch?v=3ogUsM3TuWU> – link-ul filmului, intervalul 1,58 min-2,01 minute

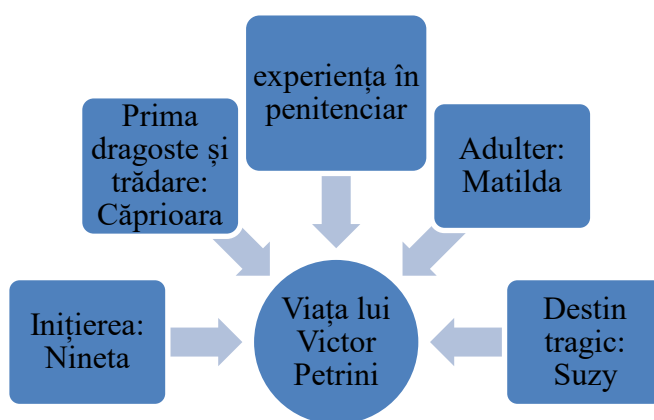
1. Ce personaje ați observat în fragment?
2. Care sunt subiectele lor de discuție?
3. Ce sentimente v-a trezit acest fragment? Scrieți-le în următoarea schemă:

Răspunsuri orientative. Această schemă reprezintă relația de dragoste a personajului principal, Victor Petrini, scrieți sentimentul care se află la baza și în miezul relației și cum evoluează starea eroului.

Fragmentul de film reprezintă scena în care Victor Petrini se află în garsoniera sa împreună cu Matilda, soția fostului său prieten, de care este profund îndrăgostit și pe care o cere de nenumărate ori în căsătorie. Pe cât de sincer este Victor, pe atât de superficială și pragmatică este Matilda, mereu ocupată cu treburi mai importante decât destinul care se țesea între ea și Petrini. Elevii vor urmări un dialog al personajelor, replici care cuprind mesajul esențial al romanului. Matilda găsește pe masă scrisă afirmația filosofică la care ținea mult Victor „*dacă dragoste nu e, nimic nu e...*” și îl întreabă pe acesta cum poate fi adevărat ca să nu existe ea, sau lucrurile care o înconjoară din simplul motiv că nu este dragoste, astfel, punând încă o dată dimensiunea existențială mai presus de cea spirituală. Totuși, fiecare rămâne la convingerile sale, existând împreună un timp, chiar având un copil comun. Secvența dată este valoroasă, deoarece abordează direct tema **dragostea**, conturând bine personalitatea personajului principal. Elevii vor vizualiza personajul în persoana actorului Ștefan Iordache și vor medita asupra stărilor exprimate de momentul surprins.

La etapa *Realizarea sensului*, urmează lucrul în baza romanului lecturat, elevii vor demonstra lectura îndeplinind următoarele sarcini: *Restabiliți firele narrative ale romanului, menționând numele personajelor semnificative care participă la acțiune:*   Schemă de reper –

Elevii vor relata succint evenimentele esențiale ale acestor fire narrative și vor stabili actorii principali care construiesc relațiile amoroase ale personajului principal. Din sarcinile îndeplinite elevii vor fi orientați de profesor pentru a identifica tema dragostea în toate etapele vieții personajului

principal. Pentru anumite generalizări profesorul va propune elevilor: *Valorificați trăirile amoroase din memoria personajului principal în contextul circumstanțelor de la penitenciar.*

Exprimați-vă opinia:

1. *Victor Petrini a iubit cu adevărat?*
2. *Victor Petrini a fost iubit?*
3. *Ce importanță au amintirile de dragoste pentru Victor Petrini-deținutul?*

La etapa *Reflecție*, cadrul didactic va lucra în baza metodei PRES -

P. – Exprimați-vă punctul de vedere;

R. – Faceți un raționament (judecată) referitor la punctul de vedere;

E. – Dați un exemplu pentru clarificarea punctului de vedere;

S. – Faceți un rezumat (sumar) al punctului vostru de vedere.

1. Explicați esența afirmației filosofice: *Dacă dragoste nu e, nimic nu e*, în concepția personajului principal.

2. *Ce înseamnă pentru voi dragostea, definiți-o printr-un enunț.*

3. *Cum înțelegeți voi afirmația „dacă dragoste nu e, nimic nu e”?*

4. *Comentați titlul romanului: Cel mai iubit dintre pământeni - formulând mesajul textului literar, bazat pe tema Dragostea.*

Transferați noțiunea „cel mai iubit dintre pământeni” în contextul actualității: cine, după părerea voastră, poate fi numit în prezent astfel?

La sfârșitul lecției profesorul va concluziona faptul că în cele mai grele momente, sau în momentele tragice care apar în viața noastră toate problemele cotidiene se spulberă, deoarece la suprafață se ivesc adevăratele valori, dragostea fiind esențială. Prin aceasta omul este salvat de singurătate, el obține un scop bine conturat, care este starea de bine și siguranța celor dragi. Reflecția chipului nostru în ochii omului care ne iubește și pe care îl iubim valorează mai mult decât orice bun material.

Astfel, la etapa *Extindere*, profesorul va antrena elevii să ofere fericire persoanelor dragi, ei vor îndeplini următoarea sarcină: De întocmit un plan de acțiuni prin care veți transfera unul dintre persoanele apropiate în categoria: *cel mai iubit dintre pământeni*, volum minim – 10 pași.

Al doilea proiect didactic zilnic este în baza romanului *Moromeții* de Marin Preda, pentru clasa a X-a, așa cum este recomandat în curriculumul la disciplină. Tema se încadrează în unitatea de învățare *Genul epic. Specia romanul*. Subiectul lecției este: Tema dragostei în opera lui Marin Preda, romanul *Moromeții*.

Unități de competențe vizate:

3.4. Utilizarea noțiunilor de teorie literară la analiza textului literar și de graniță;

3.6. Explicarea funcției cognitive, educative și estetice a textului literar și de graniță.

Obiectivele lecției sunt:

- O₁ Să verbalizeze impresii în baza textului epic lecturat;
- O₂ Să expună opinii în baza fragmentelor de film vizionate;
- O₃ Să realizeze harta personajelor din roman;
- O₄ Să comenteze relațiile dintre personajele romanului;
- O₅ Să compare starea proprie de spirit cu starea unor personaje;
- O₆ Să formuleze ideile principale în raport cu tema dragostea abordată în roman;

La etapa *Evocare*, elevii au avut ca temă pentru acasă sarcina de a viziona filmul *Moromeții 2*, ecranizat în 2018, profesorul a indicat sursa unde poate fi găsit filmul, site-ul Netflix (https://www.justwatch.com/ro/film/morometii2?fbclid=IwAR0uOadWz8MGebzg7okFxu9nOUHOkkLfBpa_rPm0fK3diCwz1B5RVRLFivg)

În continuare profesorul va prezenta câteva secvențe din filmul regizat în baza romanului pe care îl studiază și le va oferi sarcina de a verbaliza sentimentele trăite la vizionarea acestui fragment în raport cu filmul integral și să identifice tema abordată în aceste fragmente:

- *intervalul 10 min 43 sec. – 11 min. 57 sec.* – Este prezentat momentul când Ileana este surprinsă de Niculae scaldându-se la Cotigoeaia, în pădure. Moment în care flăcăul este ademenit de frumusețea trupească a fetei;
- *intervalul 27 min. – 30 min. 39 sec.* – este prezentat momentul când Ileana îi spală picioarele lui Niculae, de Sânziene, demonstrând prin acest ritual supunerea sa față de el;
- *32 min. 30 sec. – 34 min.* – Este vorba despre relația amoroasă târzie dintre Ilie Moromete și Fica, sora mai mică a primei lui soții, „*femeie încă tânără, despre care numai Ilinca știa de mulți ani că, deși măritată și mamă a doi copii. Gândul ei fusese totdeauna la Moromete...*”;
- *intervalul 41 min-43 min.* – Niculae și Ileana se întâlnesc pe miriște, la fântână;
- *intervalul 58 min. 30 sec. – 1 oră și 55 sec.* – Moment erotic între Ileana și Niculae, la Cotigoeaia, în coliba construită în prealabil de Ileana și sora acesteia.

Elevii vor răspunde la mai multe întrebări în baza secvențelor vizionate și a filmului integral vizionat:

1. *Ce personaje ați observat în fragmente?*
2. *Ce sentimente v-au trezit aceste fragmente?*
3. *Ce sentimente ați trăit la vizionarea integrală a filmului?*
4. *Este diferență între aceste două stări expuse mai sus? De ce? Care este motivul diferenței?*
5. *Ce temă predomină în fragmentele selectate?*

Scrieți-le în următorul tabel:

<i>Sentimente provocate de secvențele selectate</i>	<i>Sentimente la vizionarea filmului integral</i>

Scopul sarcinii este de a observa în plan comparativ diversitatea sentimentelor trăite în viață și care este impactul dragostei în contextul vieții. Astfel, elevii vor expune sentimente de fericire, pasiune, admirație, supunere, etc – în baza fragmentelor și vor completa spectrul de stări cu durere, deznădejde, dezamăgire – în baza filmului. Dragostea fiind un refugiu, o oază în calea unui om slăbit de pustie.

La etapa *Realizarea sensului*, elevii vor defini dragostea prin asocieri libere în contextul romanului *Moromeții* de Marin Preda. De exemplu:

DRADOSTEA: refugiu, sevă a vieții, scop, tradiție, încredere, responsabilitate, dăruire, curaj, etc.

Pentru a demonstra lectura romanului elevii vor realiza harta personajelor, stabilind relațiile dintre ele. Profesorul va preîntâmpina că relațiile amoroase vor fi marcate cu culoarea roșie. Pentru a întocmi harta personajelor profesorul le va oferi o *fișă de lucru*. Urmează analiza hărții și concluzionarea în baza ei:

- *Care este rolul dragostei în viața țăranului?*
- *Care este rolul dragostei în viața intelectualului?*
- *Poate fi lipsită viața omului de dragoste?*

Firul dragostei de pe harta personajelor a demonstrat că iubirea este prezentă pretutindeni. Chiar dacă este plină gospodăria de necaz, sau vârsta este înaintată, sau prea crudă. Iubirea poate fi salvare, sau otravă, dar ea nu poate lipsi.

Profesorul va oferi elevilor sarcina să reconstituie firul narativ care relatează destinul personajului Niculae, fiul cel mai mic al lui Ilie Moromete, și să structureze un *studiu de caz*.

Această metodă, studiul de caz, este complexă și presupune analiza minuțioasă a comportamentului personajelor, a deciziilor pe care le iau în situații cunoscute. Elevii vor gândi critic în raport cu aceste aspecte pentru a găsi soluții proprii.

De exemplu:

Studiu de caz

Destinul lui Niculae Moromete

Niculae Moromete este un tânăr de vreo 25 de ani (la momentul când deja e căsătorit și are un copil) care s-a născut în familia lui Ilie și al Catrinei Moromete. El este mezinul, având două surori și trei frați. Ultimii din prima căsnicie a tatălui său.

Copilul a fost bolnăvicios, dar cu o motivație uimitoare pentru studii. Fapt care era mereu un motiv de contradicție între mama și tata acestuia. Prima era de părere că Niculae trebuie să urmeze

școala, iar al doilea, Ilie Moromete, nu înțelegea pentru ce i-ar trebui băiatului studiile, dacă are de lucrat pământul din posesiunea tatălui său și de păscut turma de oi.

În pofida acestor neînțelegeri Niculae continuă studiile, fiind susținut financiar de tatăl său, o perioadă, ca mai apoi să se autoîntrețină, paralel continuându-și studiile.

În același timp, Niculae este băiatul, flăcăul și bărbatul care a trecut prin mai multe îndrăgostiri, pasiuni și iubiri. El nu va uita ziua când a rămas profund impresionat de colega de la școală, când trebuia să spună în public poezia. Apoi, revenit în sat de la studii, este remarcat de o fată de prin vecini, pe nume Ileana, care îl cucerește prin supunerea de care dă dovadă, dar care îl trădează căsătorindu-se cu alt bărbat. Și, în final, relația cu Mărioara, cea care a luptat pentru dragostea lui urmându-l la București și care i-a adus pe lume un copil.

La etapa *Reflecție*, elevii vor analiza studiul de caz. Profesorul le va adresa întrebări și va orienta discuția la tema care ne interesează, *dragostea*. De exemplu:

- Care relație a fost prima iubire a lui Niculae?
- Ce sentimente a trăit personajul în relație cu Ileana?
- Ce alegere a făcut Ileana?
- Cum vede situația creată Ileana?
- Cum vede situația creată Niculae?
- Ce credeți despre aceste două viziuni? Cine are dreptate, sau în ce constă problema?

Propuneți soluții.

- Cine devine soția lui Niculae?
- Ce comportament manifestă Maria în raport cu Niculae?
- Ce reușește să obțină Maria prin acest comportament?
- Ce înțelege Niculae din comportamentul Mariei?
- Ce rol are dragostea în destinul personajului ales?
- Ce rol are dragostea în viața voastră?

Comunicarea întemeiată pe studiul de caz dat urmărește scopul transdisciplinar de a sugera elevilor ideea că dragostea este un sentiment la care se lucrează. Nu există dragoste și relații armonioase dacă persoanele implicate în relație nu muncesc reciproc. Din întrebările scrise mai sus s-ar putea crede că este discriminată Ileana și justificat Niculae. De fapt, profesorul urmărește scopul de a analiza realist situația: Niculae a plecat să-și continue studiile, Ileana nu știa cât ar fi trebuit să aștepte, sau chiar dacă se merita să îl aștepte. Ca, în final, fiecare să urmeze calea aleasă, ceea ce a considerat importat pentru propria viață.

Mărioara, cea care devine soția lui Niculae, se comportă ca un adevărat strateg. Ea îl urmărește cu sfială, dar la momentul oportun acționează și îl cucerește pe Niculae. Cine are dreptate? Nu căutăm

dreptate, analizăm faptele și în baza studiului de caz oferim soluții complementare deznodămintelor relatate în roman.

La etapa *Extindere*, elevii primesc sarcina de realizat un text reflexiv de o pagină, dezvoltând ideea: *Doar dragostea se poate împărți la nesfârșit, în așa fel încât între timp nu se termină* (Anne Morrow Lindbergh), cu referire la romanul studiat.

Lecturând și studiind romanele lui Mari Preda (Cel mai iubit dintre pământeni, Moromeții), am identificat multe teme importante, însă tema dragostea ocupă un loc aparte, poate fi asemuită cu un pilon în jurul căruia se construiesc destinele personajelor. Cine ar fi Victor Petrini, sau Ilie Moromete, sau Niculae Moromete fără dragostea pe care au trăit-o? Relațiile amoroase i-au angajat în rol de soț, tată, amant, iubit – bărbatul care are ce dăru și are ce să primească. A trăi dragostea este un lucru sfânt care rămâne în memorie ca un izvor nesecat de sentimente, pentru că atâta timp cât omul simte – el trăiește.

Bibliografie

1. Curriculum Național. Aria Curriculară Limbă și Comunicare. Disciplina Limba și Literatura Română, clasele X – XII. Chișinău, 2019.
2. Preda, M. Moromeții. Vol. I și II. București: Editura 100+1 GRAMAR, 1998. 325 p. (Vol. I), 412 p. (Vol. II).
3. Preda, M. Cel mai iubit dintre pământeni. Vol. I-II. Chișinău: Literatura artistică, 1990. 511 p. (Vol. I), 374 p. (Vol. II).